13.82

1666

Amsterdam

ՀՂՆԳԵՐԶ
ՂՍՏՈՒՑՈՎ:

Գիրք այբուբենից՝ յաղագս նորեկ տղայոց՝ եւ մանկանց անկրթից. նա եւ բանից դժուարաւս ո՛չ ուսելոց. որոց լիցի օժանդակ հասանել ի կատարումն կրթութեան. եւ վարժութեան ճանապարհին ընթերցողութեան:

Յօրինեալ նոր տպագրութեամբ որբոյ Լ[illegible]. [illegible] Մ[illegible] Յ[illegible] [illegible]:

Ի ներ թուում փրկչին. 1666.
Իսկ հայոց. ՌՃԺԵ.
յունուարի. Գ:

1382

Մ Նդու սաղմոսն բարբէ եղեւահասաւն.
Հայրերայ ուշէն սաղօթ էրա նրդդդուն։
Պ անն Աձա— բարչէ սամէ եմբ շառաղինաւն.
Երբ սամէ ...էյ շէնէր Հոգ—այն բնդու—նաւն։
Բ—անշէ սաղա—նն Յեսու— ...ձաղաւն.
Եհասաղին սաղնու—բեան գոյ ...էղ օրէնաւ.

2 Յաղաղ

Յաղագս վարժման մանկանց նորագունից դե-ռահաս ընթերցող յուսումն գրագիտութեան:

[illegible]իմարդ պարտէ կրթել զման-կունս դեռաեկս ի կրթութի: **Հարց:**

Պարտէ ուսուցանողին ըստ կարգի և յարմարապէս դաս-տիարակել. և հմտացուցանել. զի մի թիւր՝ և անձահաճապէս վարժեցուցանե-լով խառնակեսցէ զմիտս խակակրթից. այլ պատշաճաւոր ուսուցանելով հա-սուսցէ ի կէտ ուսմանն: **Պատասխանի:**

Նախ և առաջին զտառսն միահամուռ շարագծել՝ զձայնաւորսն՝ և զբաղաձայնսն. և ապա բաժանել զնոսա ի միմեանց. և ոչ միայն զկերպս տառից ուսուցանել՝ այլև զզօրութիւնն՝ և զբաժանմունս նոցին որքէն այսպէս:

Քանի՞ք են տառք: **Հարց:**

Երեսուն և ութ են. Գիրք համօրէնք ձայնաւորք. և բաղաձայնք: **Պատասխանի:**

Նախկին առաջնման տառից. որք առաջիներն միով հնչմամբ:

✠

Խաչ Օգնեա ինձ։

Ա Բ Գ. Դ Ե Զ. Է. Ը Թ.
Ժ Ի Լ. Խ Ծ Կ. Հ Ձ Ղ.
Ճ Մ Յ. Ն Շ Ո. Չ Պ Ջ.
Ռ Ս Վ. Տ Ր Ց. Ւ Փ Ք.
և Օ Ֆ. Ամէն։

ա. բ. գ. դ. ե. զ. է. ը. թ. ժ. ի. լ.
խ. ծ. կ. հ. ձ. ղ. ճ. մ. յ. ն. շ. ո.
չ. պ. ջ. ռ. ս. վ. տ. ր. ց. ւ. փ. ք.
օ. և. ֆ. ամէն։

աա	բբ	գգ	դդ	եե	զզ	էէ	ըը
թթ	ժժ	իի	լլ	խխ	ծծ	կկ	հհ
ձձ	ղղ	ճճ	մմ	յյ	նն	շշ	ոո
չչ	պպ	ջջ	ռռ	սս	վվ	տտ	րր
ցց	ււ	փփ	քք	ևև	օօ	ֆֆ	

ախչ. բծպ. գկջ. դհռ. եձս.
զղվ. էճտ. ըմր. թյց. ժնւ.
իշփ. լոք։ ևօֆ.

աժճռ. բիմս. գլյվ. դխնտ. եծշր.
զկոց. էհչւ. ըձպփ. թղջք. ևօևֆ.

Եւ զկնի ուսուցանելոյն զտառս համ
րէնս. և ներկրթելոյն՝ խօսսն պարտի
և զբաժանումն սոցին ծանուցանել. որք
լինին ի ձայնաւորս. և ի բաղաձայնս. որք
են ըստ այսմ կերպի: Քանի՞ք են Տառ Հարց
ձայնաւորք: Եւթն են. ա. ե. է. ը. ի. ո. օ: Պատաս
Օսոցին և՛ս զօրութիւնս բացայայտել խանի:
հարցաքննութե՟ այսպիսեաւ. վասն էր
ասին ձայնաւորք. վասն զի զձայնս յինք
եանց ելուզանեն թարց այլոյ գրոյ:
Օ ընի՝ սոցին ևս զորքանութիւն բաղա
ձայնից հարցաքննել. այսպիսեաւ հար
ցողութեամբ.
Որքանք են բաղաձայնք. Հարց
Բաղաձայնք են երսուն. այսինքն. բ. գ. Պատաս
դ. զ. թ. ժ. լ. խ. ծ. կ. հ. ձ. ղ. ճ. մ. խանի:
յ. ն. շ. չ. պ. ջ. ռ. ս. վ. տ. ր. ց. փ. ք. ֆ:
Վասն էր ասին բաղաձայնք. այսինքն շա Հարց
րաձայնք. Վասն այն ասին շարաձայնք. Պատաս
զի ընդ ձայնաւորի շարելով ապա կարեն խանի:
ձայնս արձակել. իսկ ինքեանք ըստ ին
քեանց առանց միաւորութեան ընդ
ձայնաւորի անկարելի է ձայնս
արձակել:

Յաղագս Վանկէ.

Հարց. Ո՛րինչ է վանկ.

Պատասխանի: Վանկ է առաջին շարակայութիւն գրոյ. քանզի զկնի գրոյն վանկն լինի. զի մասն բառի է. վասն որոյ երբ զգիրն ուսանի. պարտէ զկնի այնորիկ զվանկն ուսանիլ. որ է առաջին շարակայութիւն գրոյ՝ և մասն բառի: Որք են այսպէս:

Աստուած. բա րի. գա րուն. որք և փաղաղաւութիւք ամէն ըստ այսմ կերպի.

բաբ. բեբ. բէբ. բըբ. բիբ. բոբ. բօբ:

Ա՛յ ընթերցք առաջնոցն վանկից. որք լինին միով ձայնաւորաւ՝ եւ միով շեշտիւ: նոյն միով բաղաձայնիւ:

ա՛. ե՛. է՛. ը՛. ի՛. ո՛. օ՛:

բա	բե	բէ	բը	բի	բո	բօ
գա	գե	գէ	գը	գի	գո	գօ
դա	դե	դէ	դը	դի	դո	դօ
զա	զե	զէ	զը	զի	զո	զօ
թա	թե	թէ	թը	թի	թո	թօ
ժա	ժե	ժէ	ժը	ժի	ժո	ժօ
լա	լե	լէ	լը	լի	լո	լօ
խա	խե	խէ	խը	խի	խո	խօ

ծա	ծե	ծէ	ծը	ծի	ծո	ծօ
կա	կե	կէ	կը	կի	կո	կօ
հա	հե	հէ	հը	հի	հո	հօ
ձա	ձե	ձէ	ձը	ձի	ձո	ձօ
ղա	ղե	ղէ	ղը	ղի	ղո	ղօ
ճա	ճե	ճէ	ճը	ճի	ճո	ճօ
մա	մե	մէ	մը	մի	մո	մօ
յա	յե	յէ	յը	յի	յո	յօ
նա	նե	նէ	նը	նի	նո	նօ
շա	շե	շէ	շը	շի	շո	շօ
չա	չե	չէ	չը	չի	չո	չօ
պա	պե	պէ	պը	պի	պո	պօ
ջա	ջե	ջէ	ջը	ջի	ջո	ջօ
ռա	ռե	ռէ	ռը	ռի	ռո	ռօ
սա	սե	սէ	սը	սի	սո	սօ
վա	վե	վէ	վը	վի	վո	վօ
տա	տե	տէ	տը	տի	տո	տօ
րա	րե	րէ	րը	րի	րո	րօ
ցա	ցե	ցէ	ցը	ցի	ցո	ցօ
փա	փե	փէ	փը	փի	փո	փօ
քա	քե	քէ	քը	քի	քո	քօ
ֆա	ֆե	ֆէ	ֆը	ֆի	ֆո	ֆօ

Սերտորք տառական վանկից. որք ունին միավանկոց ձայնաւորս և երկուստեք բաղաձայնսն։

բաբ	բեբ	բէբ	բըբ	բիբ	բոբ	բօբ
գագ	գեգ	գէգ	գըգ	գիգ	գոգ	գօգ
դադ	դեդ	դէդ	դըդ	դիդ	դոդ	դօդ
զազ	զեզ	զէզ	զըզ	զիզ	զոզ	զօզ
թաթ	թեթ	թէթ	թըթ	թիթ	թոթ	թօթ
ժաժ	ժեժ	ժէժ	ժըժ	ժիժ	ժոժ	ժօժ
լալ	լել	լէլ	լըլ	լիլ	լոլ	լօլ
խախ	խեխ	խէխ	խըխ	խիխ	խոխ	խօխ
ծած	ծեծ	ծէծ	ծըծ	ծիծ	ծոծ	ծօծ
կակ	կեկ	կէկ	կըկ	կիկ	կոկ	կօկ
հահ	հեհ	հէհ	հըհ	հիհ	հոհ	հօհ
ձաձ	ձեձ	ձէձ	ձըձ	ձիձ	ձոձ	ձօձ
ղաղ	ղեղ	ղէղ	ղըղ	ղիղ	ղող	ղօղ
ճաճ	ճեճ	ճէճ	ճըճ	ճիճ	ճոճ	ճօճ
մամ	մեմ	մէմ	մըմ	միմ	մոմ	մօմ
նան	նեն	նէն	նըն	նին	նոն	նօն
շաշ	շեշ	շէշ	շըշ	շիշ	շոշ	շօշ
չաչ	չեչ	չէչ	չըչ	չիչ	չոչ	չօչ
պապ	պեպ	պէպ	պըպ	պիպ	պոպ	պօպ
ջաջ	ջեջ	ջէջ	ջըջ	ջիջ	ջոջ	ջօջ
ռառ	ռեռ	ռէռ	ռըռ	ռիռ	ռոռ	ռօռ
սաս	սես	սէս	սըս	սիս	սոս	սօս

վավ	վեվ	վէվ	վըվ	վիվ	վով	վօվ
տատ	տետ	տէտ	տըտ	տիտ	տոտ	տօտ
րար	րեր	րէր	րըր	րիր	րոր	րօր
ցաց	ցեց	ցէց	ցըց	ցից	ցոց	ցօց
փափ	փեփ	փէփ	փըփ	փիփ	փոփ	փօփ
քաք	քեք	քէք	քըք	քիք	քոք	քօք
ֆաֆ	ֆեֆ	ֆէֆ	ֆըֆ	ֆիֆ	ֆոֆ	ֆօֆ

Զուգորդք աւարտման վանկից· որք լինին երկբար-
բառօքն· նախով բաղաձայնիւ։

աւ̂. եւ̂. էւ̂. իւ̂. ու̂։

բաւ	բեւ	բէւ	բիւ	բու
գաւ	գեւ	գէւ	գիւ	գու
դաւ	դեւ	դէւ	դիւ	դու
զաւ	զեւ	զէւ	զիւ	զու
թաւ	թեւ	թէւ	թիւ	թու
ժաւ	ժեւ	ժէւ	ժիւ	ժու
լաւ	լեւ	լէւ	լիւ	լու
խաւ	խեւ	խէւ	խիւ	խու
ծաւ	ծեւ	ծէւ	ծիւ	ծու
կաւ	կեւ	կէւ	կիւ	կու
հաւ	հեւ	հէւ	հիւ	հու
ձաւ	ձեւ	ձէւ	ձիւ	ձու
ղաւ	ղեւ	ղէւ	ղիւ	ղու

ձաւ	ձեւ	ձէւ	ձիւ	ձու
մաւ	մեւ	մէւ	միւ	մու
յաւ	յեւ	յէւ	յիւ	յու
նաւ	նեւ	նէւ	նիւ	նու
շաւ	շեւ	շէւ	շիւ	շու
չաւ	չեւ	չէւ	չիւ	չու
պաւ	պեւ	պէւ	պիւ	պու
ջաւ	ջեւ	ջէւ	ջիւ	ջու
ռաւ	ռեւ	ռէւ	ռիւ	ռու
սաւ	սեւ	սէւ	սիւ	սու
վաւ	վեւ	վէւ	վիւ	վու
տաւ	տեւ	տէւ	տիւ	տու
րաւ	րեւ	րէւ	րիւ	րու
ցաւ	ցեւ	ցէւ	ցիւ	ցու
փաւ	փեւ	փէւ	փիւ	փու
քաւ	քեւ	քէւ	քիւ	քու
ֆաւ	ֆեւ	ֆէւ	ֆիւ	ֆու

Յաղագս Բառի:

Բառ է շարաեկութ̄ի վանկից· և նշանակիչ իրի · կամ իրակութ̄ե · որ և Ձայն կատարեալ: Օ կնի վանկն շարակարգի բառ · որ լինի 'ի գրոյ և 'ի վանկէ · որք են ձայնք անկատարք · Իսկ բառն 'ի սոցանէ յառաջեկեալ՝ լինի ձայն կա

տարեալ՝ որ է բառ՝ միանն բանի կատարե
լոյ · որք եւ այլազգիք ։ Աստուած · բարի ·
գարուն · դուռն ։ գնամ · գամ ·
դատեմ ։

Ա[illegible] երրորդ [illegible] բառ[illegible] · [illegible]
վանկիք ։

Ա ։	Բ	Գ	գիրք
այբ	բեն	գիմ	գող
ազգ	բայ	գահ	գոմ
ախտ	բան	գան	գոհ
ակն	բանտ	գանձ	գոյ
ահ	բառ	գառն	գոյժ
աղտ	բեռն	գեհ	գոյն
ամպ	բոր	գեղ	գուբ
այր	բոյն	գետ	գուլ
այգ	բոյս	գէճ	գուճ
այլ	բլիթ	գէշ	գուշ
անձն	բլուր	գէս	գլուխ
աչք	բրումն	գէր	գնացք
աջ	բութ	գիծ	Դ
աւք	բօթ	գին	դայ
աստղ	բուռն	գինտ	դաս
ասր	բուք	գինձ	դար
արտ		գիւտ	դաւ

դեղ
դեւ
դէտ
դիր
դող
դրոշմ
դուռն
դրունք
դրանդ
դրախտ

Ե

եշ
եղ
եզն
եզր
ելք
եկք
եղն
ետղ
երգ
երկք
երր
երփն

Զ

զայ
զառ
զարմ
զեկ
զէն
զոյգ
զօրք
զրոյց
զրահ

Է

է՛
էգ
էշ
էնն
էտք

Ը

ըմ
ըստ
ընդ

Թ

թոյ
թագ
թաթ
թաց
թաւ
թել
թեր
թեւ
թեփ
թեկղ
թիզ
թիւ
թոյն
թուզ
թութ
թուխ
թուխտ
թուն
թուշ
թուր
թուփ
թուք
թօն
թօռ
թօփ

Ժ

ժէ
ժամ
ժանկ
ժանտ
ժոյժ
ժլատ
ժրուժն

Ի

ին
իժ
ինձ
ինչ
ինքն
իւղ
իղձ

Լ

լուն
լաստ
լար
լայն
լաց
լաւ
լի
լիրբ
լինտ
լիմ
լոր
լուռ

լուռ	խոց	ծեփ	կաղ
լուր	խօթ	ծիլ	կամք
լօշ	խօսք	ծիծ	կապ
լրումն	խուլ	ծին	կար
լեառն	խուղ	ծիր	կարգ
Խ	խուն	ծիրտ	կաւ
խէ	խունկ	ծիւ	կայթ
խաղ	խուփն	ծոմ	կետ
խաժ	խոյ	ծոր	կէտ
խակ	խոյր	ծոց	կիթ
խաշն	խուռն	ծով	կին
խայթ	խլուրդ	ծուխ	կիր
խեղ	խրատ	ծունկ	կիրթ
խեռ	խրախ	ծունր	կոթ
խէթ	խնամք	ծուռ	կոծ
խիժ	Ծ	ծուփ	կոկ
խիճ	ծայ	ծոյլ	կող
խիղճ	ծագ	ծնունդ	կոճ
խիշտ	ծախ	ծրար	կոճղ
խիստ	ծակ	ծրումն	կոպ
խիւտ	ծամ	Կ	կոր
խոզ	ծառ	կեն	կոփ
խոչ	ծափ	կաթ	կոնք
խոտ	ծայր	կալ	կոյս
խոր	ծեր	կահ	կոյտ

կոյր
կուռք
կնատ
կնիք
կրակ
կրօն
կուռն
կռունկ
կրունկ
կռան
կռիւ
կրումն

Հ

հոյ
հակ
հայր
հասկ
հաստ
հատն
հաց
հաւ
հեգն
հեզ
հեղգ
հեռ
հետք
հեր
հոգ
հող
հոտ
հոր
հուր
հունձ
հիւթ
հիւս
հիւր
հռուդ
հրատ
հնարք

Ձ

ձայ
ձագ
ձախ
ձայն
ձեռն
ձեւ
ձէթ
ձիւթ
ձիւն
ձող
ձոյլ
ձորձ
ձու
ձմեռն

Ղ

ղատ
ղրիմ
ղեկ
ղօլտ

Ճ

ճէ
ճառ
ճայ
ճանճ
ճարպ
ճենճ
ճոխ
ճոն
ճիւղ
ճիւռ

Մ

մեն
մազ
մահ
մաղձ
մած
մասն
մատն
մայր
միտք
միւս
մոգ
մութն
մուխ
մուտ
մուր
մրուր

Յ

յե
յետ
յոյլ
յոյժ
յոյս

Ն

նուռ
նաւ
նեղ
նեռն
նետ
նկգ

նոճ	Ո	պրակ	սաստ
նոր	ոյ	պլինտ	սրահ
նուաչ	ոճ	պոյտ	սպայ
նուռն	ոմն	պրոկղ	սղալ
նիւթ	ոստ	պղինձ	սեռ
նրան	ոտն	Ջ	սեաւ
Շ	ութն	ջէ	սին
շայ	ուս	ջահ	սխրատ
շահ	ուռն	ջերմ	սով
շաղ	ոյժ	ջիլ	սորք
շատ	ունջ	ջուխտ	սուգ
շար	ունկն	ջոկ	սուղ
շէք	ունչ	ջնար	սուտ
շէկ	ունք	Ռ	սուր
շէն	Չ	ռայ	սուրբ
շիթ	չայ	ռազմ	սիւն
շիւղ	չափ	ռահ	սիկղ
շուն	չար	ռատ	սկիւ
շուք	չոր	ռումբ	սնարք
շուտ	Պ	ռունգն	սնունդ
շնորհ	պէ	Ս	սրունգ
շոր	պար	սէ	սպունգ
շունչ	պահ	սագ	սպանդ
շլինք	պատ	սաղմ	սպի
	պիղծ	սանձ	սքեմ

Վ
վեւ
վայր
վարք
վանք
վեր
վէմ
վնաս
վէրք
վրան
վտանկ
Տ
տիւն
տաղ
տառ
տետր
տէգ
տէր
տող
տոռն
տուն
տունկ
տուտն
տուփ
տուրք
տօն
տնանկ
տրանկ
Ր
րէ
րախ
րամ
րուպ
Ց
ցոյ
ցած
ցայգ
ցանց
ցաւ
ցաք
ցեխ
ցեղ
ցեց
ցին
ցիռ
ցոփ
ցուլ
ցուրտ
ցօղ
ցնորք
Ւ
ւիւթ
ւիւն
ւիւր
Փ
փիւր
փակ
փառք
փեղկ
փերթ
փող
փոս
փոր
փոքր
փուտ
փուք
փուռն
Ք
քէն
քաղ
քաղցր
քաշ
քար
քարբ
քառ
քաֆ
քայլ
քիս
քիրտ
քոռ
քոս
քոր
քոյր
քուն
քրայ
քնար
քնումն
Օ
օ́
օդ
օձ
օղ
օր
Ֆ
ֆէ
ֆարտ
ֆիլ
ֆռանկ

Ներքոգրեալ տառական բառից· որք լինին յերկուց վանկից:

Ա —

այբ բա
աբ գար
աբ դան
ա բէլ
ա դամ
ադ դէ
ա դին
ա զոխ
ա զոր
ա թոռ
ա կանջ
ա ղօթք
ա ղանդ
այ՛ր
ա նակ
ա նագ
աշ խարհ
ա շուն
ապ շուամ
ա ռակ
ա ռան

աս պար
ա սափ
ա տամն
ար մաւ
ա րամ
ար բուսն
ար ջառ
աւ ան
աւ անդ
աւ ար
աւ արտ
աւ էր
ա քիս
ա քար

Բ

բ[illegible]
բա գին
բա լխար
բա ղարջ
բա ղակ
բա ձկոն
բամ պակ

բա սամն
բա րուք
բե րան
բոյ ոս
բա ցուամն

Գ·

գա զան
գա զա
գաղտնիք
գան գէս
գա րուն
գէ որգ
գրա կալ
գե րան
գո վուստ

Դ·

դա դան
դամ բան
դա հլիճ
դաս տակ
դար բին
դա[illegible]

դե մաս
դես պան
դեր ձան
դար ձուած

Ե

ե բեր
ե դեմ
եզ րաս
եզ րօն
ե նոս
ե նոք
ես րօն
եր դուած
եփ րեմ
եփ րատ

Զ

զամ բիւղ
զամ բրի
զլա ցուած
զե նոն
զեղ փայ

Է

է ակ
է մակ

Ը

ըն կուզ
ըմ բիշ
ըն թրիս
ընտ րուած

Թ

թա բօր
թա րա
թոր դան
թա մար
թար թափ

Ժ

ժա ռանգ
ժո ղովք
ժա նիք
ժրա ջան

Ի

ի րան
ի րաւ
ի մաստ

Լ

լա բան
լա տին
լե զու
լե զի
լո մա
լու սին
լիւս տրոս
լա լուած

Խ

խա ռան
խա ւար
խո րան
խո րէն
խո րիսխ

Ծ

ծա ռայ
ծա ղիկ
ծո րան
ծոր ծոր
ծա գուած

Կ

կաղ մոս
կաթ մա
կա խարդ
կա հաթ
կա մար
կայ նան
կան թեղ
կա պարճ

13 կապար

կա պար
կա պերտ
կա պանք
կա րափ
կա րաս
կա ցին
կա ցուրդ
կաւ ատ
կա քաւ
կա փայ
կե դրոն
կե դար
կե սառ
կի պար
կիպ րոս
կո պար
կո պամ

Հ

հա գագ
հա գար
հա զար
հաղ բակ
հայ րաւ
համ բաւ
հաւ ուկ
հաւ ատ
հե ղեղ
հե րակլ
հեր մոն
հիւ սիս
հո գի
հո ռի
հո վիւ
հրա հանգ
հրա ման
հրա պոյր
հրեշ տակ
հրո տից
հաշ տուած

Ձ

ձան ձաղ
ձանձ րոյթ
ձօ նուած

Ղ

ղա բան
ղա մեք
ղեւ ի
ղու կաս
ղօ ղակ
ղօ ղուած

Ճ

ճա կատ
ճա ղատ
ճա ճանչ
ճար տար
ճա րակ
ճանջ իւռ
ճի րան
ճե պուած

Մ

մա ժակ
մե կար
մամ բրէ
մաշ տոց
մա ցառ
մատ թին
մար կոս
մաք մին
մես րոպ
մի նաս
մօ սէս
մօ վաբ
մա հակ
մուր հակ
մու շեղ

Յ

յա կօբ
յա սոն
յե սու
յես սէ
յոպ պէ
յօ սէփ
յոս տոս
յով րամ
յու սիկ
յօ հան
յօ նան
յօ նամ
յաղ թումն

Ն

նա բատ
նա թան
նա հանգ
նաւ ում
նա րեկ
նա քովր
նե ղոս
նե րսէս
նե ցուկ
նու ագ
նու աղ
նու աղ
նու աստ
նե րումն

Շ

շա բաթ
շա լակ
շա ղախ
շաղ կապ
շա պիկ
շա րաւ
շնոր հումն

Ո

ո բաղ
ո լոռն
ո ղորկ
ո՛ րակ
ու րագ
ուփ [illegible]
ու սումն

Չ

չա ման
չու ան
չա փումն

Պ

պանդուխտ
պա տան
պայ ման
պա շար
պատրոյգ
պա րան
պար սիկ
պե տրոս
պօ ղոս
պար գումն

Ջ

ջայ լամն
ջո րեակ
ջրա ղաց
ջըր հոս
ջըր մուղ
ջե ռումն

Ռ

ռաբ բի
ռա զաւ
ռա հան
ռա սիմ
ռա քէլ
ռե մոն

ռե տին
ռու բէն

Ս

սա դօկ
սահ ման
սա հառ
սա հանք
սա ղա
սաղ մօն
սա ղիմ
սամ սօն
սա պատ
սա ռա
[illegible]եղ ծուծ
սար գիս
սե դրաք
սե պուհ
սե ր[illegible]
սե գուէր
սի դոն
սի մօն
սի օն
սոմ նաս
սուր մակ
սո դոմ

Վ

վա կան
վա հան
վա ղակ
վաղ ձան
վան դակ
վառ վառ
վա սակ
վաշ տուն
վար դան
վի ճակ
վի շապ
վըր ժումն

Տ

տախ տակ
տա ճար
տա պար
տապ ռակ
տա րափ
տա փակ
տա քար
տի րան
տի գրան
տիւ րոս
տըր դատ
տօ րոս
տու բիդ
տու գանք
տե ղումն

Ր

րաս դոն
րա խաբ

Ց

ցոլ եան
ցա մաք

Փ

փա ղէկ
փայ լակն
փան դուռ
փա պար
փա ռան
փա րախ
փա րէս
փար թամ
փա փուկ
փե գովր
փե սայ
փեւս տոս
փե տուր
[illegible] նայ

փետուր վառ
փիլ լօն
փիլ նմաս
փո շի
փոս տոս
փոր ձանք
փո խուամն

Ք

քա կոր
քա ռան
քա ղաք
քա ղոց
քա մի
քա մակ
քա նան
քան քար
քեր րոն
քե ղի
քե ռի
քես տոս
քե տուր
քի րամ
քո բար
քու րա
քրիս տոս
քար շուամն

Օ

օ դուտ
օ ձիտք
օ ծուամն
օ ձի
օ ղերձ
օ ձառ
օ շինդր
օ սիդ
օ տար
օ րան
օ րոց
օ ցուտ

Ութերորդ տառերեան կարդալեց. որք ընդեն երկուց վանկեց։

Ա

աբ դիր ու
ա բե նէր
ա բի ուդ
ա բրա համ
ա բի սակ
ա գա բոն
ա գա. րանկ
ա գա թի
ա դօ նայ
ա նաս տաս
ան դա մանդ
ա թա նաս
ա թէ նայ
աժ դա հակ
ա ծա կան
ա կա նոտ
ա հա րօն
ա ղա թոն
ամ բա կում
ան դէ աս
աշ տա րակ
աշ տա նակ
աշ տի ձան

Ջ աւա

ա ռա քեալ
ա ռաւ օտ
ա ռա գաստ
աս պա րէզ
ա րի ձան
աս տու ած
ա րե գակն
ա րե գի.
ա րև ելք
ա րև մուտք
ար փա քսաթ
ա ւե տիք
աւ ե լեաց
ա փրի կայ
ա քայ աբ

Բ

բա բե լօն.
բա գա րատ
բա թու էլ
բաղ դա սար
բա նա կան
բա րա ղամ
բէթ լէ հէմ
բե լի ար
բե րի ա

բե րա կան
բու րաս տան
բնա կու թիւ
բրա բի ոն

Գ

գա բրի էլ
գա լի լէ
գաղ գա թա
գայ ի ոսն
գան ձա նակ
գաւ ա զան
գե ղա րան
գե րա գոյն
գե րեզ ման
գո բա ղայ
գո ղի աթ
գրի գո րիս
գու րի աս

Դ

դա բե նի ղե այ
դա հա նակ
դա մաս կոս
դա նի էլ
դաստառակ
դատաստան

դե բով րա
դե րա ձայն
դի տա նոց
դրամակշիռ

Ե

եղ մով դադ
ե կաւ որ
ե ղի ա
ե ղի աբ
ե ղի ուդ
եմ մաւ ուս
ե պի փան
ե սայ եաս
ե փրա տէս

Զ

զա բո ղոն
զա բի րոն
զա քէ ոս
զե բե թոս
զու ա րակ

Է

է ու թիւն
է ա կան
է ա ցու մն
է ա պէս

Ը

ըն դո՛ ծըն
ըն դհա նուր
ըն դա բոյս

Թ

թա գա ւոր
թա դէ ոս
թե բայ իդ
թէ ա տրոն
թէ ո դոս
թու ըլ կու ըմն

Ժ

ժա մա նակ
ժո ղո վուրդ
ժա ռան գորդ
ժա պաւ էն

Ի

ի սա հակ
իս մայ էլ
իս րայ էլ

Լ

լա զա րոս
լե գէ ոն
լի բա նան
լո րա մարգ

Խ

խա ժա մու ժ
խա կա կու թ
խա հա րար
խան ձա րու ր
խե լա գար
խեց գե տին
խո ղո վակ
խո տոր նակ
խո րա փիտ
խո րա գէ տ
խո րա սան
խու ժա դու ժ

Ծ

ծաղ կա զարդ
ծա մա կալ
ծա ռա յու թիւնք
ծա ւա լու մն
ծե րու նի
ծի րա նի
ծոր ծո րակ

Կ

կա ղա մախ
կա ղա մար
կամ նա սայլ
կա նե փի հատ
կա սա նոս
կա րա պետ
կա փա րիչ
կի նա մոն
կի րա կոս
կոմ պան դին
կրօ նաւ որ
կրա սի ոս
կո մի տաս

Հ

հայ աս տան
հե թա նոս
հե ծա նոց
հե ղի նակ
հե րա կլէս
հէ պա տոս
հո շա կալ
հո սե լի
հռիփ սի մէ

Ձ

ձա ւա դէմ
ձան ձրու թ
ձայ նաւ որ
ձա խա կողմ

Ղ

ղե բէ ոն
ղե կա վար
ղօղան ջումն

Ճ

ճա նա պարհ
ճա ռա գայթ
ճո խու թի
ճե մա րան
ճո խա բան

Մ

մա գա ղաթ
մա գիս տրոս
մա դի ամ
մա զա րովդ
մա նու էլ
մատ թէ ոս
մա տաթեայ
մա նա ճիրհ
մա րի ամ
մա րե րի
մե ղա ւոր
մե հե կի
մե սի այ
մե րա րի

մի սայ էլ
մի քայ էլ

Յ

յա կօ բոս
յաւ ա նակ
յա րա ցոյց
յարութիւն
յա րա նու մն
յու լի ոս
յօ հան նէս

Ն

նա բի ութ
նա զա րէթ
նա խա հայր
նայ ի սօն
նա նե փայթ
նաւ ար տան
նե է ման
նեփթ աղիմ

Շ

շամ ման գաղ
շան թա կող
շա ռա գոյն
շա րա կան
շի րակ վան

Ո

ո զի ա
ու խտադրոյժ

Չ

չար չա րանք
չա փա կան
չա փաւ որ

Պ

պա հա պան
պատղպ· ջումն
պաճու ճանք
պայ լի կան
պաշ տօ նեայ

Ջ

ջնա րա հար
ջա տա գով
ջեր մու թի

Ռ

ռա մա նոս
ռա փայ էլ
ռա մի սէ
ռըս տա կէս

Ս

սա ղայ էլ
սա թե նիկ

սա լա մանդըր
սա ղա մօն
սա մու էլ
սա նա տրուկ
սա տա նայ
սե պտեմբեր
սո ղո մօն
սո փի այ
սու քի աս
ստե փաննոս

Վ

վա նա կան
վա չա գան
վա ռա րան
վըր թա նէս

Տ

տա լի թայ
տա բի թայ
տա ղա չափ
տա նու տէր
տա պա նակ
տա փա րակ
տե ղա կան
տի բե րոս
տի րա պան
տու բի այ

Ր

րա բու նի
րէ նա կան

Ց

ցա մա կան
ցան կու թի

Փ

փա նու էլ
փա րա ոն
փե գով րայ

Ք

քա հա նայ
քրիստափոր
քրիստոնեայ

Օ

օ րի նակ
օ րի որդ
օ գոս տոս

[illegible]

Աբե նե զեր
ա բի մե լէք
ա բի սո ղոմ
ա բի ա թար
ա գա նով թայ
ա գա րի ա
ա մի նա դաբ
ա նա նի այ
ա շխար հա կան
աս պու րա կէս
ա պա րան ջան
ա րա մա նեակ
աւ ե տա րան
ա փրո դի տէս

Նար գաւ ա ձեալ
բե Թա նի այ
բեթ սայ ի գայ
Գա մա ղի էլ
դի դա նի էլ
գեն նե սա րեթ
գրի գո րի ոս
Պաս տի ա րանկ
գաղ մաս տի ա
դան դա նաւ անդ
Ի րա նա կան
ե զե կի այ
ե զե կի էլ
ե ղի ա կիմ
ե ղի ա զար
ե րե մի աս
ե րու սա ղէմ
Օար մա նա զարդ
զա քա րի աս
զօ րա բա բէլ
Լ ա կա կան
էմ մա նու էլ
Ննջ ու նա րան
ընդ հան րա կան

Յե լա դը րու Թիւն
Թէ ո դո րոս
Վա մա դի տակ
ժառ անգ աւոր
Ի մաս տա սէր
ի գնա տի ոս
իւ րա տա կան
Լու սա պա ձոյձ
լաւ ո դի կէ
լէ ի ա Թան
Խո հե րա կան
խաւ ա րայ լին
Օրի ծայ ղա խիտ
ծի ջա նաւ որ
Կա Թու ղի կոս
կան փառ նայ ում
կի նա մո մոն
կա ղա մա խի
հան դա կա ւո յց
հաւ ա պա սան
հո ղի փե ռ նէս
Ջան ձա խա րիթ
ձե ղու նա զարդ
ձօ նաւ ո րեալ

Ղ օղանջաբան
ղամբա րափայլ
ղուն կի ա նոս
Ճա հաւ որեալ
ճար տա րա պետ
ճար տա րա բան
Մա ղա ղի էլ
մա ղա քի ա
մա տա թի ա
մա րի ա նէ
մե սո փա նոս
Յար մա րա բան
յողդ յողդ ամիտ
Նա քա րա կիտ
նա թա նայ էլ
Շ արա հիւսող
շա հա տա կեալ
Ո լոմ պի աթ
ո նո փրի ոս
ո րո գի նէս
Չա րա դա տիչ
չա րա հաւ ան
Պատ կե րա կից
պօ ղի կա րպոս
պա ղեօ տի նէ

Ջ ահաւ որեալ
ջնա րա քա տակ
ջո կա մի նեալ
Ռա բայ ա կան
ռա բի ա կան
ռե տո նա ձա շակ
Սա ղա մանդ րոս
սե նե քե րիմ
սե դե կի այ
սաղ մոս եր գու
Վ ես պի ա նոս
վա հա նաւ որ
վան դա կա պատ
Տա րաշ խառ հէկ
տի մո թէ ոս
Րո պէ ա բնակ
րա բու նա պետ
Ցաւ ա գնա սիր
ցօ ղա տա րափ
Փար թա մա բան
փայ տա կա րան
Քան քա րա գի տ
քաղ դէ ա ցի
Օ ղեր ձա կան
օր հա սա կան

Հնգերորդ տախտակն բառից · որք լինին ի հնգից վանկից ։

ար տա սու ե լա բար
բեւ ռա պա տկօ րէն
գե րա գու ար ձա կան
դա տա ւո րա կան
եր կրա չա փա կան
զար մա ցո ղա կան
է ու թե նա կան
ըն տա բու սա կան
թա գա ւո րա կան
ժա մա նա կա կան
ինք նա գրա ւա կան
լու սա ւո րա կան
խոր հր դակ ցա բար
ծնն դա կա նու թի
կա մր ջա ւո րա բար
հնա րա ւո րու թիւն
ձայ նա ւո րա կան
ղօ ղան ջո ղա կան

ճար տա սա նա կան
մար մնա ւո րա կան
յա րա մնա ցա կան
նե րա կր թա կան
շա րա մա նա կան
ու ղղա գոր ծա կան
չա փա բե րա կան
պա րա ւան դա կան
ջախ ջա խո ղա կան
ռազ մա հա տա կան
սան ձա հա րա կան
վե րա բե րա կան
տա ղա չա փա կան
րե նա կա նա պէս
ցան կա ցո ղա կան
փա ռա բա նա կան
քա ւա զար դա կան
օ րի նա դրա կան

Վեցերորդ տախտակն բառից · որք լինին ի վեցից վանկից ։

աս տե ղա բաշ խա կան
բա ղա դա տա կա նա պէս

գե րա ծր ա կա նա բար
դա տո ղա կա նա բար

երևակայութի
զօրաւորագունեղ
էակականապէս
ընդհանրականաբար
թուաւորականապէս
ժառանգաւորութի
իրաւախոհաբար
լայնածաւալօրէն
խորանայարկական
ծանրաբարձողական
կարծողականապէս
հաւաքաբանական
ձեղունազարդաձեմ
ղամպարափայլաբար
ճշմարտաբանական
մեծահռչակական
յաւէժմնուագակին
նախանձաբեկութի
շարաշարժողապէս
ունակականապէս
չափակցականաբար
պարապընդողակին
ջեռուցանողական
ռեանձնաձաշակօրէն
սրոբէ ապարական
վերազդեցողաբար
տեւրատրահողօրէն
րաբունապետութի
ցաւակրականաբար
փիլիսոփայութիւն
քրոբէ ախորմբական
օրհնաբանողակին

Համառօտութիւն Բառատչանաւ Բնաձօցառ Հայոց
Ծանօթ Հռօմայեցւոց ։

ա	մէկ	1	ժ	տասն	10
բ	երկու	2	ի	քսան	20
գ	երեք	3	լ	երեսուն	30
դ	չորս	4	խ	քառասուն	40
ե	հինգ	5	ծ	յիսուն	50
զ	վեց	6	կ	վաթսուն	60
է	եօթն	7	հ	եօթանասուն	70
ը	ութն	8	ձ	ութսուն	80
թ	ինն	9	ղ	իննսուն	90

ճ	հարիւր	100	ռ	հազար	1000
մ	երկու հար	200	ս	երկու հազ	2000
յ	երեք հար	300	վ	երեք հազ	3000
ն	չորս հար	400	տ	չորս հազ	4000
շ	հինգ հար	500	ր	հինգ հազ	5000
ո	վեց հար	600	ց	վեց հազ	6000
չ	եօթն հար	700	ւ	եօթն հազ	7000
պ	ութ հար	800	փ	ութն հազ	8000
ջ	ինն հար	900	ք	ինն հազ	9000

ժա	11	իա	21	լա	31	խա	41	ծա	51
ժբ	12	իբ	22	լբ	32	խբ	42	ծբ	52
ժգ	13	իգ	23	լգ	33	խգ	43	ծգ	53
ժդ	14	իդ	24	լդ	34	խդ	44	ծդ	54
ժե	15	իե	25	լե	35	խե	45	ծե	55
ժզ	16	իզ	26	լզ	36	խզ	46	ծզ	56
ժէ	17	իէ	27	լէ	37	խէ	47	ծէ	57
ժը	18	իը	28	լը	38	խը	48	ծը	58
ժթ	19	իթ	29	լթ	39	խթ	49	ծթ	5[illegible]

կա	61	հա	71	ձա	81	ղա	91	ճա	101
կբ	62	հբ	72	ձբ	82	ղբ	92	ճբ	102
կգ	63	հգ	73	ձգ	83	ղգ	93	ճգ	103
կդ	64	հդ	74	ձդ	84	ղդ	94	ճդ	104
կե	65	հե	75	ձե	85	ղե	95	ճե	105
կզ	66	հզ	76	ձզ	86	ղզ	96	ճզ	106
կէ	67	հէ	77	ձէ	87	ղէ	97	ճէ	107
կը	68	հը	78	ձը	88	ղը	98	ճը	108
կթ	69	հթ	79	ձթ	89	ղթ	99	ճթ	109

ճժ	110	մա	201	ոա	601	ռա	1001
ճի	120	մբ	202	ոբ	602	ռբ	1002
ճլ	130	յա	301	չա	701	ռգ	1003
ճխ	140	յբ	302	չբ	702	ռդ	1004
ճծ	150	նա	401	պա	801	ռե	1005
ճկ	160	նբ	402	պբ	802	ռզ	1006
ճհ	170	շա	501	ջա	901	ռէ	1007
ճձ	180	շբ	502	ջբ	902	ռը	1008
ճղ	190					ռթ	1009

սա	2001	տա	4001	ցա	6001	փա	8001
սբ	2002	տբ	4002	ցբ	6002	փբ	8002
վա	3001	րա	5001	ւա	7001	քա	9001
վբ	3002	րբ	5002	ւբ	7002	քբ	9002

ժռ	10000	ճռ	100000	ռռ	1000000
իռ	20000	մռ	200000	ժռռ	2000000
ռռ	100000000	ռռռ	1000000000		

MATER. SALVTIS
TRIVMPHATRIX.
Aurora consurgens. Cantic. 6.
Stella matutina. Exod. 30.
Pulchra ut Luna. Cantic. 6.
Electa ut Sol. Cantic. 6.
Arcus Dei in nubibus. Genes. 9.
Mons Domus Domini. Isai. 2.
Porta coeli. Genesis. 28.

[illegible]

Յաղագս մտանելոյ · առ ի նշանութիւն · խաչակնքութեան
ընդդէմ քրիստոնէութեան:

Հարց: Յու քրիստոնեայ ես:

Պատ: Այո ես քրիստոնեայ եմ շնորհ-հօքն Քրիստոսի:

Հարց: Զինչ նշանակէ անունն քրիստոնեայ:

Պատ: Նշանակէ զայնոսիկ՝ որք հաւատան ի Քս̃ թէ է Յս̃ · եւ ունին զօրէնս նորա:

Հարց: Ո խարդ է Քս̃ Աստուած:

Պատ: Քանզի մին ՚ի յերրորդութենէն · որ է անձն որդւոյ՝ մարմնացաւ ՚ի սուրբ ու հւոյ կուսէն Մարիամնէ, կենաւորեցաւ ընդ մարդկութեան անշփոթաբար · եւ անփոփոխապէս · վասն այնորիկ ասի Ա̃Ծ:

Հարց: Ո խարդ ասի երրորդութիւն:

Պատ: Քանզի ՚ի միում Աստուածութեան, տեսանի երեք անձն երրորդութիւն, այսինքն ծնող · ծնեալ · եւ բղխումն: Այն որ ծնողէ՝ Հայր ասի: իսկ ծնեալն Որդի: բայց բղխեալն Հոգի սբ̃: եւ այսմ անձն Հօր, ոչ է անձն Որդւոյ · եւ ոչ Հոգւոյ: իսկ անձն Որդւոյ ոչ է անձն Հօր · եւ ոչ Հոգւոյն սրբոյ: Նաեւ ոչ անձն

հոգւոյն սրբոյ՝ է անձն հօր՝ և ոչ Որդւոյ: յորս ոչ ինչ գոյ այլայլութիւն. կամ շփոթութիւն:

Զիարդ ասի մի ած. երրորդութիւն: Հարց:

Թէպէտ անձամբ յատկացեալք են. Պատ: բայց էութեամբ. և բնութեամբ միաւորեալք են ամենևին. զոչինչ ունելով զուրոյնութիւն, և կամ զատութիւն. ոչ ըստ՝ տեղւոյ՝ և ոչ ըստ ժամանակի: Քանզի՝ երեք ասին ըստ անձնաւորութեան. և ոչ ըստ ածութեան. [illegible] ըստ ածութեան յաւէտ մի են. որով և մի ասին:

Վասն էր է մի ած, երրորդ անձն Հարց: Ըստ [illegible] թեանն:

Վասն զի ունի զկատարեալ էութիւն: Պատ: զկատարեալ իշխանութիւն. զկատարեալ իմաստութիւն. և զկատարեալ բարութիւն:

[illegible] ասացդ այդոցիկ՝ որ առ որ անձն Հարց: երրորդութեան համեմատ՝ ներ երրորդութեան:

Կատարեալ էութիւն առ՝ մի երրորդութեան Պատ: համեմատի. որ է ամենևին կատարեալ. և առանց թերութեան յամենայնում էութիւնս անկէտ և անպատճառն: Իսկ կատա

բեալ իշխանութիւն Հօր համեմատի. որ
է իշխօղ ամենեցուն. և սկիզբն ամե.
Իսկ իմաստութիւն Որդւոյ համեմա
տի. որով երկինք և երկիր հաստատեցան
յոչէ ինչ՝ և ամի իմաստութիւն [illegible] Հօր:
Իսկ բարութիւն Հոգւոյն սրբոյ հա
մեմատի. քանզի միշտ բարերարութեան
իւրով խնամեալ տածէ զամենայեան
գոյսն հանապազ՝ որպէս և ի սկզբանն
աշխարհի

Հարց. Ի՞նչ էր՝ է[illegible] մարմնանալ [illegible] և
մեռանել ած̃ն մերոյ Յի Քի:

Պատ. Վասն փրկութեան և նորոգութեան մերոյ. քանզի
հինն՝ ադամ, որ կամեցաւ ճաշակմամբ պտ
ղոյն Ա̃ծանալ. որով և ի դրախտէն
արտաքսեցաւ. և [illegible] տարագրեալ [illegible] իսկ Ո[illegible]
կամելով զնա [illegible] իւրոյ ցանկութ[illegible]
սուցանել. [illegible] որ իւրովն հուածու[illegible]
հնարին[illegible]: այսինքն. ած̃ ած̃, այս[illegible]:
եկեալ ած̃ զինի ժամանակաց է[illegible] զնոյն
մարմինն. որով յանցեաւ ադամ. միաւո
րելով ընդ ինքեան ած̃ ացոյց զնա [illegible]
և զմեզ հաղորդս արար Ա̃ծ ութեան
իւրոյ: քակելով զմիջնորմն ցանգոյն՝ որ
կարեալ կայացա հնոյն ադամա:

Որ ինչ նշանակեն անուանքս այսոքիկ․ հարց․
Ա՟ծ․ Բ՟ն․ կամ յորմէ կոչեցաւ․
Ա՟ծ անուն իշխեցուցանէն կոչեցած յոր պատ․
ծանուցանեցաւ յաւէտ խոստովանեան․ որ
ըստ եղբայրեցուցոյն․ իսկ առ մեզ փրկիչ
լոյ․ բայց Բ՟անն անուն է յունարէն
բառ․ որ առ մեզ օծեալ թարգմանի․
...ոնդ աւրէ օծաւ մարդկութեն յ՟Ած
ութեն․ նաև կ՟ն այնորիկ Ա՟ծ անուանե
ցաւ ... փրկիչ ... զմեզ՝ ի դժ...ոխայնոց տան
ջանացն․ ...ութե՟ն ... բնչ...չարայ․
Ս՟ատն էր զմեզ խաչանիշ դրոշմեմք․ հարց․
Լ՟ուս՝ զի խաչն նշան է տ՟րն ...նի, զոր իմեզ պատ․
բերելով զմեզ ...ունականս առնեմք․
...եզք ըխստո...ութե... դրոշմն իմեզ բացա
յ...ե...կ որդ զի ... կնքելն զմեզ
...զին զերրորդութեն իմեզ
...եմք․ ...զի նաև աջ ...եւամբ՝ ի ձա
...նելով առեմք յանուն հօր․
...սիրտս բերելով առեմք, յանուն
...ւոյ․ ՝ի ձախ մէ ՚ի ուսոյ եյաջն բերե
լով առեմք․ յանուն հոգ՟ոյն սրբոյ․
Վ՟ասն զիարդ տեսանեմք զխորհուրդ․ հարց․
սրբոյ երրորդութեանն․
Վ՟յսու տեսանեմք․ զի անուան ծանու... պատ․

ցանէ զմիութիւն աստուածութեան. իսկ զինն
այլ քաջ բանիւքն ծանուցանեն զմեզ երրորդու-
թիւնն ։

Հարց ։ Այժմ յայտնեա զբանն, նշան[illegible]ուէ

Պատ ։ Նշանն տէրունի նշանակէ զմեծամեծ
մարմնով փրկչին մերոյ ի վերայ խաչին. որ
յետ մարմնանալոյն. որով եցոյց մեզ զճա-
նապարհս փրկութեան. որ է դուռն
նեղ՝ եւ անձուկ ։

Գ. [illegible] ։

Հարց ։ Ո՛ր քան է աստիճան հաւատոյ ։

Պատ ։ Երկոտասան բանք առաքելոցն. որք
են ՚ի հաւատամքն ։

Հարց ։ Ասա զհաւատամքն.

Պատ ։ Հաւատամք ՚ի մի Աստուած. Հայր [illegible]
կալ. յարարիչն երկնի եւ երկրի. [illegible]
եւ աներեւութից. Եւ ՚ի մի Տէր Յիսուս [illegible]
յՈրդին Աստուծոյ ծնեալ յԱստուծոյ Հօրէ [illegible]
ծին. այսինքն յէութենէ Հօր ։ Աստուած
յԱստուծոյ. լոյս ի լուսոյ. Աստուած ճշմարիտ [illegible]
ճշմարտէ ծնունդ. եւ ոչ արարած ։ նոյն
ինքն ՚ի բնութենէ Հօր. որով ամենայն ինչ եղեւ
յերկինս եւ ՚ի վերայ երկրի․ երեւելիք. եւ անե-
րեւոյթք ։ որ յաղագս մեր մարդկան. եւ

ւն մերոյ փրկութեան իջեալ յերկնից ։
մարմնացաւ ։ մարդացաւ ․ ծնաւ կա
տարելապէս ի մարիամայ սրբոյ կուսէն
հոգւովն սրբով ։ որով էառ զմարմին զհո
գի և զմիտս և զամենայն որ ինչ է ի մարդ ․ ճշմար
տութեամբ և ոչ կարծեօք ։ չարչարեալ խա
չեալ՝ թաղեալ՝ յերրորդ աւուր յարու
ցեալ՝ ելեալ՝ յերկինս նովին մարմնով
նստաւ ընդ աջմէ հօր ։ Գալոց է նովին
մարմնովն և փառօք հօր ․ դատել զկեն
դանիս և զմեռեալս ․ որոյ թագաւորու
թեն ոչ գոյ վախճան ։ Հաւատամք և
՚ի սուրբ հոգին ․ յանեղ և ի կատարեալն ․
Որ խօսեցաւ յօրէնս և՚ ի մարգարէս ․ և
յաւետարանս ։ Որ էջն ՚ի յորդանան
քարոզեաց զառաքեալսն և բնակեցաւ
ի սուրբս ։ Հաւատամք և ՚ի մի միայն ընդ
հանրական և յառաքելական եկեղեցի ։
՚ի մի մկրտութիւն ․ յապաշխարութիւն ․
ի քաւութիւն և՚ ի թողութիւն մեղաց ․ ՚ի յա
րութիւն մեռելոց ․ ՚ի դատաստանն յաւի
տենական հոգւոց և մարմնոց ․ յարքայու
թիւնն երկնից ․ և՚ ի կեանսն յաւիտենա
կանս ։

Մինչեւ ասասցեն հաւատամս քահն

Իսկ որք ասեն. էր երբեմն, յորժամ ոչ էր Որդին։ կամ էր երբեմն. յորժամ ոչ էր սուրբ Հոգին ։ կամ թէ յոչէից եղեն. կամ յայլմէ էութենէ ասեն լինել զՈրդին Աստուծոյ կամ զսուրբ Հոգին ։ և թէ փոփոխելի են. կամ այլայլելի. զայնպիսիսն նզովէ կաթուղիկէ և առաքելական եկեղեցի ։

[illegible] Պ[illegible]

Իսկ մեք փառաւորեսցուք [illegible] յառաջ քան զյաւիտեանս. երկիրպագանելով սրբոյ Երրորդութեան և միոյ Աստուածութեան ։ Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ. այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն ։

Ժողով ։ Ով հաստատեաց զհաւատամքն ։

Դպիր ։ Երկոտասան առաքեալքն [illegible] են երկոտասան [illegible]անք ։ [illegible]ածութեան

Ժողով ։ Ոյք են ուսուցանեն բանքս [illegible] ։ ասա կարճառօտիւ ։ [illegible]

Դպիր ։ Նախ առաքելքն. յուսով հաստատ[illegible] Աստուծոյ. և՛ի հարսն իւր՛ իւրք եկեղեց[illegible] առաքելքն ութն բանքն առ Աստուած Հայրն ։ իսկ չորքն վերջինք առ եկեղեցին ։

Ժողով ։ Պատմեա զբանսն առաջին ։

Նս հաւատամ հաւատով. զի մի է Ած պտսխ:
կենութբ Հօր իւրոյ միածին Որդին.
[...]որդին թբ. զի ասի Հայր վն բարե
գ[...]է իւրոյ իվերայ ուղղափառ քրիս
տոնէից: Եւ մեք կոչիմք որդիք Այ վասն
որդեգրութեն: Նաեւ բոլորից է Հայր՝
վն ստեղծանելոյն զամենեսեան զգոյսս:
Նաեւ կոչի Ած, զի Ած ամենակարող է:
որ կարէ առնել զամ ինչ՝ զոր եւ կամի.
եւ ստեղծեաց [...]ենայն զերկինս եւ զերկիր.
[...] [...] [...]նոսա. որ է բոլորովին
աշխարհս ի[...]
Պատմեա զերկրորդ բանն: հարց:
Նս հաւատամ միշտ ի Յսի Քսի յոր պտսխ:
դին Այ [...]՚ի Հօրէ միածին. զի է
ծնեալ՝ [...]նոյ Հօր [...] յառաջ քան զամ
[...]. Եւ Ած յաւիտենից ան
[...]: [...]ամենակարող. [...] ստեղծօղ. եւ
[...]ոյից. որպէս է Հայր:
[...]մեա զերրորդն բանն: հարց:
[...] հաւատամ, զի Յսի Քսի ճշմարիտ պտսխ:
Ած է. եւ ճշմարիտ մարդ. զի էառ զմար
մին բնաւական յամենօրհնեալ՝ սրբու
հւոյ կուսէն Մարիամայ զօրութեամբ

Հոգւոյն սրբոյ ։ այնպէս ծնեալ ՚ի մօրէ
անհայր ․ որպէս ՚ի հօրէ անմայր ։

Հարց ։ Պատմեա զչորրորդ բանն ։

Պատ ։ Ես հաւատամ, զի Յս Քս վասն փր-
կելոյ զաշխարհս ․ իւրով պատուական
արեամբն ազատեաց զմեզ ․ չարչարեցաւ
՚ի հրէից ՚ի ներքոյ պոնտացւոյ պիղատո-
սի ․ և տանջեցեալ՝ պսակեցեալ փշով՝
բևեռեցեալ ՚ի խաչափայտին՝ և մեռեալ՝
իջուցեալ ՚ի խաչէն՝ և թաղեցեալ ՚ի նոր
գերեզմանի ։

Հարց ։ Պատմեա զհինգերորդ բանն ։

Պատ ։ Ես հաւատամ ․ զի Տր մեր Յս Քս
երբ մեռաւ՝ [illegible] հոգւովն էջ
՚ի դժոխս ․ ՚ի տեղին ուր [illegible] հոգիքն կային
արգելեալք ․ իսկ մարմինն [illegible] ՚ի գե-
րեզմանի ։ և յերրորդ աւուր [illegible]
յաւուր կիւրակէի փառաւորեալ [illegible]
հզօր զօրութեամբ ։

Հարց ։ Յայտնեա զվեցերորդ բանն [illegible]

Պատ ։ Ես հաւատամ զի Յս Քս յետ յարու-
թեան յաւուրս քառասուն [illegible]
աշակերտաց իւրոց՝ վն հաստատութե-
և ճշմարտութեան յարութեանն ․ զինքն
աւուրց քառասնից համբարձաւ յեր-

կէնս՝ ’ի վերոյ քան զամ երկինս. Ընդունաւ
ընդ աջմէ ԱՅ Հօր ամենակարողն. Գե-
[illegible]նցեալ քան զամ դասս հրեշտակաց.
[illegible]ար է փառացն Հօր մարմնովն
[illegible] առեցելով. Նոյնպէս Տէր և
խնամօղ ամենեցուն ստեղծուածոց:

Պատմեա զեօթներորդն բան: Հարց:

Ես հաւատամ. զի Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս. Պատ:
’ի կատարածի աշխարհիս գալոց է յեր-
կնից. մեծ[illegible]օր զօրութեամբ՝ և իշխա-
նութեամբ՝ փառօք [illegible] դատել զմարդիկ.
և հատուցանել ամենեցուն ըստ գործոց
չարաց և բարեաց:

Մեկնեա [illegible]զութերորդն բան: Հարց:

Ես հաւ[illegible]ամ ’ի սուրբ Հոգին. որ է ’ի սբ Պատ:
Ե[illegible]ութենէն. Էակից Հօր. և փա-
[illegible]ոյ. գոյակից կենութենա
[illegible]ակ անձն երրորդութեան. Այ
[illegible]նական և Տէր ամենեցուն. որ
[illegible] և Որդի:

[illegible] զիններորդն բան: Հարց:

Ես հաւատամ նոյնպէս՝ զի մի է կա- Պատ:
թուղիկէ և առաքելական սբ եկեղեցի
հիմնեալ ’ի Քսէ, իւրն վիմին պետրոսի

առաքելոյ. որ է ժողովարան ամ ուղղա-
փառ քրիստոնէից. որք են մկրտեալք
յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն
սրբոյ. և խոստովանին զՀաւատս [illegible]
լոյ Յսի Քսի ըստ Հարցն սրբոց:

Հարց: Մեր անուանի կաթուղիկէ:

Պատ: Մի այն մեր ասի և կաթուղիկէ. զի
ունի գլուխ զՔսն. և զանազան ամս բազմ[illegible]
զընդհանուր հաւատացեալս Քսի, նեւ
պարունակեալ յինքեան՝ և զխորհուրդս ...
փրկականս: վսն այն անուանի կաթուղի-
կէ. այսինքն համարակաց պարունակող:

Հարց: Մեր ասի հաղորդութիւն սրբոց:

Պատ: Մի միաբանութիւն հաւատոց՝ և բա-
րեաց գործոց. որք լինին՝ ի մէջ որք եկեղե-
ցւոյ՝ ըստ անձին. քանզի մի [illegible] անձն ան-
ձին զիւրոյ գործոյ շահա[illegible]
պարգևէ այլոց անդամոցն [illegible] կարեկցե-
լով նոցին աննախանձաբար:

Հարց: Ո՛առնէա յօդուածն երրորդ բանն [illegible]

Պատ: Նա հաւատամ զի ի մէջ եկեղեցւոյն [illegible]
ճշմարտապէս թողութիւն մեղաց [illegible]
գութեամբ սրբոյ խորհրդոյ խոստովանու-
թեան. զոր ընկալեալ մարդիկք՝ ապա տա-
զհաշիւն մեղանաց իւրեանց հանդերձ

զղջմամբ: և ազատիլ 'ի պարտուցն յան
ցանաց: Որոյ խորհրդոյ կերպ՝ է այսպէս.
[...] մտածել զամենեսեան զմեղս իւր
հա[...]երձ զղջմամբ. ապա երթալ առ
քահանայն 'ի ծունգս անկանիլ առաջի
նորա բացաւ գլխով: և այսպէս սկիզբն
առնել՝ Մեղայ ամենասուրբ երրորդու
թեն՝ հօր և Որդւոյ. և Հոգւոյն. սրբոյ
մեղուցեալ եմ. Աստուծոյ. խոստովա
նիմ առաջի Այ. և առաջի սրբուհւոյ
Ածածնին Մարիամու. և սրբոց հրեշ
տակապետացն Գաբրիէ՛լի. և Մի
քայէ՛լի. և սրբոյն Յօհաննու Մկրտչի.
և առաջի ամ սրբոց. և առաջի քո հայր
սուրբ զամ մեղս իմ. զորս գործեալ եմ,
ընդդէմ մեղայ Աստուծոյ խորհրդով՝
բանիւ և գործով. կամաւ և ակամայ.
գիտութեամբ և անգիտութեամբ: Մեղայ հո
գւովս և զօրութեամբ սորա: Մտօքս և շարժ
մամբք սորա: Մարմնովս և զգայութեամբք
սորա: զկնի սորին ասէ զամենեսեան
զմեղս իւր ըստ միոջէ՝ թէ մարմնա
կան, և թէ հոգեկան. թէ ներելի՝ և թէ
մահացու. թէ խորհրդոյ՝ և թէ գոր
ծոյ. զեօթն մահուչափ մեղսն մա
սամբքն իւրեանց:

Հարց: Պատմեա զմետասաներորդ բանն.

Պատ: Այս հաւատամ, զի զկնի վախճանին աշխարհիս այսորիկ՝ ամենեցուն ննջեցելոց մարմինք յառնելոց են միաւորութբ̃ ընդ հոգւոց իւրեանց. եթէ բարեաց՝ և եթէ չարաց՝ առ ի ընդունիլ զհատուցումն իւրեանց յարդար դատաւորէն:

Հարց: Ճա՛ռեա զերկոտասաներորդ բանն. որ է վերջինն:

Պատ: Այս հաւատամ: զի բարի քրիստոնեայքն երթան՛ի կեանսն յաւիտենից որ է արքայութիւն երկնից. և ամ̃ երանութբ̃: Իսկ չարքն և անհաւատքն՛ի կորուստն յաւիտենից. որ է դժոխքն. և ամենայն թշուառութբ̃ ամենակերպ տանջանօք:

Հարց: Զինչ նշանակէ զկնքէ առնելն [illegible] մէջն:

Պատ: Յիշողութիւն է մարդոյ. զի զկնի հաւանելոյ իւրն՝ և ընդունելոյ՝ ասէ զբառս զայս՝ որ նշանակէ. եղիցի. կամ այո:

[illegible]:

Հարց. Գիտես զհայր մեր. որ յերկինս:

Պատ. Այո գիտեմ:

Ո՞վ է աւանդեալ զաղօթս զայս. հարց.

Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս է աւանդեալ. վասն պատ.
որոյ՝ և աղօթք Տէրունի զսա անուանեմք.
որոյ ամ. քրիստոնեայ պարտական է ուսա
նիլ. ընդ. նմին զհաւատամքն. և [illegible]
[illegible]:

Որպէս ասի Տէրունական աղօթքն. հարց.

Հայր մեր որ յերկինս ես. սուրբ եղիցի պատ.
անուն քո. եկեսցէ արքայութիւն քո.
եղիցին կամք քո որպէս յերկինս և յեր
կրի. զհաց մեր հանապազորդ՝ տուր մեզ
այսօր. թող մեզ զպարտիս մեր. որպէս և մեք
թողումք մերոց պարտապանաց. և մի տա
նիր զմեզ ի փորձութիւն. այլ փրկեա
զմեզ ի չարէ:

Զի՞նչ ծանուցանէ մեզ աղօթքս այս հարց.
[illegible]. ասա կարճ ի կարճոյ:

Զամենայն ինչ՝ որ մեզ հարկաւոր է պատ.
եթէ հոգևոր. և եթէ մարմնաւոր ու
սուցանէ խնդրել. որք են եօթն բանք:

Ո՞յք են՝ ասա մի ըստ միոջէ զի գիտա հարց.
ցեմ:

Առաջինն՝ է Հայր մեր որ յերկինս ես. պատ.
Որով զԱստուած Հայր կոչելով մեզ
զմեզ որդի նորա կացուցանեմք:

Բ̄ Երկրորդն՝ սբ̄ եղիցի անուն քո։ Որով.
խնդրեմք զանուն իւր սբ̄, սբ̄ առնել
՚ի վր̄ մեր բարի գործով. և ոչ օտարա-
ցուցանել զմեզ յիւր սբ̄ անուանէն.
մեղսասիրութբ̄. և անառակ գնացիւք։
Գ̄ Երրորդն՝ եկեսցէ արքայութիւն քո.
Որով զարքայութիւն Այ̄ խնդրեմք
առ մեզ մերձեցուցանել, և ընդ մեզ
պահել. և ոչ ի մէնջ հեռացուցանել։
Դ̄ Չորրորդն՝ եղիցին կամք քո. որպ̄ յերկինս
և յերկրի։ Որով խնդրեմք զկամս նորա.
զի որովք կամօք զերկինս և զերկիր յոչէ-
ութէ̄ յէութի̄ էած. և զարդարեաց.
և զպիտոյսն նոցա պատրաստեաց. նոյնպէս
և զմեր պիտոյսն հոգասցէ. և զմեզ ան-
Ե̄ կարօտս արասցէ։ Հինգերորդն. զհաց
մեր հանապազորդ՝ տուր մեզ այսօր։
Որով՝ զկարևորն և զպիտոյս մեր հանապա-
զօրդականն պահանջեմք տալ. որպ̄ յերեկն
և յետանդ՝ և ոչ ամփոփել ի մէնջ սակս
Զ̄ անարժանութե̄ մերոյ։ Վեցերորդն՝
և թող մեզ զպարտիս մեր. որպ̄ և մեք թո-
ղումք մերոց պարտապանաց։ Որով. խնդ-
րեմք յԱյ̄ յանցանաց մերոց՝
և սղալանաց զներումն, և զթողութի.

բայց եւ մեք պատուիրիմք մերոց յանցաւո
րացն թողուլ. քանզի եթէ ոչ թողումք
մեք մերոց յանցաւորացն. եւ ոչ Տէր
զմերն թողու ։ Եօթներորդն. մի տա Է
նիր զմեզ 'ի փորձութի. այլ փրկեա զմեզ
'ի չարէ. Որով ուսուցանէ զմեզ. ոչ
միայն զայն աղօթել՝ մի տանիր զմեզ 'ի փոր
ձութիւն. այլեւ զայն. եթէ փրկեա
'ի չարէ ։ տես 'զի առաջնումն մաղթեմք՝
ոչ արկանել զմեզ 'ի փորձութի. իսկ եր
կրորդիւն վերաբերել զմեզ 'ի փորձու
թենէն յորում գոմք ։

Գիտես զողջոյն քեզ Մարիամ ։ հայր.

Այո գիտեմ ։ որդի.

Ասա զի տեսից ։ հայր.

Ողջոյն քեզ Մարիամ լի շնորհօք Տէր որդի.
ընդ քեզ օրհնեալ ես դու 'ի կանայս. եւ
օրհնեալ է պտուղ որովայնի քո Յս ։
Սբ Մարիամ. մայր Աստուծոյ. բարե
խօսեա վասն մեր մեղաւորացս. այժմ
եւ 'ի ժամու մահու մերում. ամէն ։

Որոց են ասացեալք բանքս այսոքիկ. հայր.

Մասն ինչ սորա գաբրիէլ՝ հրեշտա որդի.
կապետն է ասացեալ 'ի ժամու աւետեացն ։
Մասն ինչ եղիսաբեթ է ասացեալ 'ի ժա

Հարց. Մեկնեա ինձ զսոսա այժմ ը̅ս կարգի.

Պատ. Առաջներորդ պատգամն ուսուցանէ մեզ՝ ճանաչել զաստուած՝ որ է մեր արարիչ. եւ բաց ինմանէ զայլոք ոչ ճանաչել. զի է ընդդէմ Աստուծոյ արարչի։

Բ Երկրորդն ուսուցանէ մեզ՝ ո՛չ առնել կուռս դրօշեալս ըստ ա̅մի նմանութ̅ե. թէ յերկինս ըստ կերպի աստեղաց. եւ թէ յերկրի ըստ ա̅մի կերպի եւ նմանութեան. զի է կռապաշտութիւն։

Գ Երրորդն ուսուցանէ մեզ՝ զօր կիւրակէին պատուել՝ պարապելով միայն 'ի գործս ա̅ծային՝ եւ 'ի հոգեւորս. ի բաց կալ ի մարմնաւոր գործոյ. եւ ոչ ըստ այլոց աւուրցն գործել՝ այլ զօրս զայս Տեառն նուիրել։

Դ Չորրորդն ուսուցանէ մեզ՝ պատուել զծնօղս կատարելապէս. եւ ըստ ա̅մի կերպի մեծարել. եւ ո՛չ նեղել զնոսա եւ մի իւիք իրօք։ վ̅ս որոյ որք նեղեն զծնօղս իւրեանց՝ նոցա մահու սպառնայ։

Ե Հինգերորդն ուսուցանէ՝ ո՛չ շնալ. այսինքն, ընդ որում որ ոչ է պսակեալ խորհրդով եկեղեցւոյ՝ ի բացկից ինմանէ. զի մի ապականեսցի խորհրդ եկեղեցւոյ.

Վեցերորդն ուսուցանէ՝ . ո՛չ յափշ- Զ
տակել զինչս ընկերին. Թէ յայտնի՝ և թէ
ծածուկ. զի մի պարտական լիցի նմա
յաւուրն դատաստանի։

Եօթներորդն ուսուցանէ. մի լինիլ Է
ձեռներէց ի վ̄ր ընկերին անիրաւութ̄բ.
զի մարդ ո՛չ է իշխան մահու և կենաց.
այլ Ա̄ծ՝ որ է արարիչ. վ̄ս որոյ և զիշխա-
նութի ունի մահու։

Ութերորդն ուսուցանէ՝ ոչ վկայել Ը
այնմիկ. որոյ ո՛չ է տեղեակ. զի է սուտ
վկայութի. զանզի ա̄մ որ ոչ է եղեալ
սո՛ւտ է. որ վկայէ սուտ. զոչէէ վկայէ.
վ̄ս որոյ ինքնքոյ դատապարտութե է։

Իններորդն ուսուցանէ՝ ո՛չ երդնուլ Թ
սուտ. զայսպիսին ճշմարիտն Տ̄րն մեր Յ̄ս
Ք̄ս խափանեաց ասելով. ամենևին ոչ եր-
դնուլ. զի ՚ի նմանէ և բազում զրկանք
յառաջանան. և խարդախութիւնք ընդ-
երեարս։

Տասներորդն ուսուցանէ մեզ՝ զմերն Ժ
մեզ բաւական համարիլ՝ և ո՛չ արկանել
զաչս յինչս և՛ի ստացուածս ընկերին.
առ ի բացհանել զնա ինմանէ. որ է իսկա-
պէս զրկանք։

Գլուխ հինգերորդ · յաղագս եօթանց խորհրդոց եկեղեցւոյ ։

Հարց. Որք անունք են խորհրդոց եկեղեցւոյ. կամ զինչ զօրութիւն ունին ։

Պատ. Եօթն են խորհուրդք. և ամենեքեան են հնարք ընդդէմ մեղաց. և ընձեռօղք շնորհաց. այսինքն Առաջինն՝ Մկրտութիւն ։ Երկրորդն Դրոշմն ։ Երրորդն Հաղորդութիւն ։ Չորրորդն՝ Ապաշխարութիւնն ։ Հինգերորդն. Պսակն ։ Վեցերորդն կարգ Քահանայութեան ։ Եօթներորդն Վերջին օծումն ։

Հարց. Կամիմ զի մեկնեսցես համառօտիւք ։

Պատ. Մկրտութիւն է հնարք ընդդէմ սկզբնական մեղաց. որով ազատիմք ՚ի մեղացն ադամայ. որ սկզբնական ասի. և լինիմք որդիք Աստուծոյ շնորհօք Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի ։

Օծումն որ է դրոշմն շնորհէ վերստին մեզ զօծումն Սուրբ Հոգւոյն. զոր կորոյս հինն ադամ ՚ի դրախտին յորմէ օծմամբն զօրանամք ՚ի հաւատս Տեառն Յիսուսի ։

Իսկ Հաղորդութիւն կերակրէ զմեզ. և զօրացուցանէ. նաև է սպեղանի վիրաց մերոց. և հնարք ընդդէմ վիրացն մեղացն ներգործականաց ։

Իսկ Խոստովանութիւն է հնարք ընդ-
դէմ ներգործականաց մեղաց. զի որքան
սատանայ զմեզ գթեցուցէ՝ ի մեղս,
մեքևս այսու խորհրդով դարձցուք՝ և
զղջասցուք. և զնոյն խոստովանութե՜
ի մէնջ իբրաց թօթափեսցուք. սակս որոց
բազմիցս կրկնել կարող է:

Իսկ Պսակն է հնարք ընդդէմ չնու-
թեան. զի որքան ոչ է պսակ առն և
կնոջ՝ մերձաւորութի նոցին չնութի է
համարեալ. իսկ պսակաւն բառնի չնու-
թի͞ն ի միջոյ. և լինի ամուսնութի պա-
տուական ըստ խրատու սրբոյն Պօղոսի:

Իսկ Քահանայութիւն է հնարք ընդ-
դէմ իշխանութե͞ն սատանայի. եւ զօ-
րութիւն ա͞ծագործութե. զի զիշխա-
նութի͞ն զայն. զոր կորոյս Ադամ՝ ի դրախ-
տին հնազանդելով սատանայի. վերստին
շնորհեաց Ք͞ս մարդկութե͞ւ կործան-
մամբն սատանայի:

Իսկ Վերջին օծումն ազատէ զմեզ
ի փոշետեսակ՝ և ի ներելի մեղաց. որով
և զառողջութի ընդունիմք հոգւոյ և
մարմնոյ. և արժանանիմք ա͞ծային շնորհի.
Նաև հնար է ընդդէմ մեղաց մոռացե

րոց՝ եւ զօրութիւն ընդդէմ սատանայի ի վերջնում ժամանակի ։

Գլուխ վեցերորդ. յաղագս աստուածայնոց առաքինութեանց ։

Հարց. Որքանք են աստուածայինք առաքինութիւնք ։

Պատ. Երեք, այսինքն. Հաւատ. Յոյս. Սէր ։

Հարց. Զիարդ են սոքա աստուածայինք առաքինութիւնք ։

Պատ. Զի է հաւատովն հաւատամք յԱստուած. եւ ճանաչեմք զնա ամենազօր եւ ստեղծիչ լեալ ։ Յուսով ակնունիմք ողորմութե նորա, եւ նախախնամութեան. զի յոյս է ստոյգ ակնկալութի կենացն յաւիտենից. Եւ՛ խոցուցանց յառաջագայի սէրն, որով եւ սիրեմք զնա վասն բարերարութե նորին ։

Հարց. Որքանք են զօրութիւնք. որք շարժեն զլոյսն ։

Պատ. Չորք ։ Խորագիտութիւն ։ Արիամարտութիւն. Բարեկարգութիւն. եւ Արդարութիւն ։

Հարց. Սան երկոքին շարժութիւնք յուսոյ.

Պատ. Սան զի են գլուխք՝ եւ աղբիւրք ամենայն բարեաց գործոց ։

Հարց. Որքանք են պարգեւք Հոգւոյն սրբոյ.

Եօթն․ այսինքն Իմաստութիւն, պատ․
Հանճար․ Խորհուրդ․ Զօրութիւն․
Գիտութիւն․ Աստուածպաշտութիւն․ և
Երկիւղ Աստուծոյ։

Քանի՞ք են գործք ողորմութեան․ որք՝ի հարց․
յիշատակ գան յաւուրն դատաստանի․

Եօթն․ այսինքն․ Կերակրել զքաղ պատ․
ցեալս․ Արբուցանել զծարաւեալս։
Զգեցուցանել զմերկս։ Ժողովել զօ
տարս։ Տեսանել զհիւանդս։ Այց առ
նել բանտելոց։ Թաղել զմեռեալս։

Այսոքի՞կ մարմնաւոր ողորմութիւնք հարց․
են․ գոն և հոգևոր ողորմութիւնք՝ զորս
պարտիս առնել։

Այո կան այլևս եօթն հոգևոր ողոր պատ․
մութիւնք․ այսինքն․ Խրատել զերկմիտսն։
Առաջնորդել տգիտաց։ Կշտամբել
զմեղաւորս։ Մխիթարել զտրտմեալս։
Թողուլ զպարտս։ Յանձն առնուլ
զվիշտս։ Աղաչել զԱստուած վասն կենդանեաց
ննջեցելոց․ և վասն մեղաց։

Գլուխ եօթներորդ վասն ոչ բնականաց և ներ գործականաց մեղաց։

Որքանք են ազգք մեղաց։ հարց․

Պատ. Երկու. այսինքն Սկզբնական. և Ներգործական։ Իսկ ներգործականն յերիս բաժանի. այսինքն. Փոշետրեսակ· Ներելի։ և Մահացու։ և Դարձեալ յերիս բաժանի. Խորհրդով. Բանիւ. և Գործով։

Հարց. Ո իարդ է մեղքն Սկզբնական։

Պատ. Սկզբնական մեղք են՝ զոր ի նախահօրէն մերմէ սերեալ ունիմք ամենեքեան. որք ջնջին մկրտութե՟ սրբոյ աւազանին. զորս ասացաք յառաջ. վ՟ այսորիկ ասա հասարակականս առ ամենեսեան բերի՝ ոչ առաւել և ոչ նուազ այլ միապէս։ վասն որոյ և մկրտութեն շնորհ միապէս առ ամենեսեան տարածանի. և մաքրէ զմեզ՚ ի մեղաց անտի։

Հարց. Ո իարդ են՝ և ներգործականք մեղքն.

Պատ. Ներգործական մեղք է. որ ոչ հասարակաբար տարածանի առ ամենեսեան. այլ առ այն միայն. որ գործէ զմեղս. վ՟ որոյ և խոստովանութեն թողութիւն այնմ միայն լինի. որ զղջայ և խոստովանի. Իսկ այնք՝ որք ո՛չ զղջան՝ և ոչ խոստովանին. ո՛չ առնուն զթողութիւն մեղաց։ Սակսայնորիկ զխոստովանութիւնն

ի բազմիցս է սահմանեալ ՏԷ ՅԷ քան
զի բազմիցս մեղանչեմք վասն որոյ
բազմիցս պարտիմք զղջալ և խոստովա
նիլ։ Իսկ մկրտութիւնն միանգամ լինի·
քանզի սկզբնական մեղքն մի է՝ և ոչ
բազմիցս կրկնի։

Որ է մահու չափ մեղքն։ Հարց·

Մահու չափ մեղք է· որ հակառակ Պատ·
կայ սիրոյն Աստուծոյ· և յետս ընկենու
զհոգին ՚ի գթութենէն Աստուծոյ· և
պարտական առնէ յաւիտենականաց
տանջանաց։

Որ է ներելի մեղք· Հարց·

Ներելի մեղք է· որ ոչ կայ հակա Պատ·
ռակ սիրոյն Աստուծոյ և ոչ յետս ընկե
նու զհոգին ՚ի գթութենէն Աստուծոյ։
և ոչ է պարտական յաւիտենականաց
տանջանաց· բայց ոչ է հաճոյ Այ·
որ ոչ է կամաւն Այ և պակասեցուցա
նէ զտարփումն սիրոյն վս այն պարտ է
յայս կենաս քաւել· քան թէ երթալ·
՚ի քաւարանն· որ է այն կեանքն։

Որքանք են մեղք գլխաւորք որք են Հարց·
սկզբունք ամ մեղաց։ Որք և մահու
չափք ասին։

պատ․ Եօթն են այսոքիկ․ Հպարտութի․
Նախանձ․ Բարկութիւն․ Ագահու-
թիւն․ Ծուլութի․ Որկրամոլութի․
Բղջախոհութի։

հարց․ Որո՞նք են մեղք ընդդէմ Հոգւոյն
սրբոյ։

պատ․ Վեց․ այսոքիկ։ Յուսահատութի ի փրկե-
նացն յաւիտենականաց։ Ինքնահաճու-
թի։ Կամապաշտութի։ Ընդդիմանալ
ճշմարտութե։ Նախանձ պատուոյ։
Ի մեղս մեռանիլ․ կամ Անզղջութի։

հարց․ Որո՞նք են մեղք՝ որք մշտախնդրեն
զվրէժս յԱյ։

պատ․ Չորս․ այսոքիկ․ Անմեղ սպանումն
Արուագիտութի։ Զրկանք աղքատաց։
Հատանել զվարձս մշակաց։ Չորեքս այսո-
քիկ են սարսափելիք։

Գործք Առաքինութեան յաղագս Աստուածային
Ընթացից։

հարց․ Որո՞նք են առաքինութիւնք գլխաւ-
որք ընդդէմ սոցա։

պատ․ Դարձեալ Եօթն են։ այսոքիկ․
Խոնարհութի ընդդէմ հպարտութե։
Բարեհաճութի ընդդէմ նախանձու․

Հեզութիւն ընդդէմ բարկութեան։ Առատասրտութի ընդդէմ ագահութեան։ Արիութի ընդդէմ ծուլութեան։ Պահեցողութի ընդդէմ Որկրամոլութեան։ Ողջախոհութի ընդդէմ բղջախոհութեան։

Քանիք են ահացուցիչք մարդոյ՝ հոգւոյ. յորս խորհելով՝ ՚ի մեղաց դադարեն։

Չորք. այսինքն։ Առաջինն՝ մահն։ պտ. Երկրորդն՝ Ահեղ դատաստանն։ Երրորդն՝ Դժոխքն ահագին։ Չորրորդն՝ Արքայութին անձառ։

Որովք կարիցէ մարդ պահել զինքն հոգւոյ. ՚ի սէրն Այ։

Յիշելով՝ զի՚ ասասցէ զաղօթս ՅՑ պտ. ամօրն. եւ միշտ խորհեսցի զհնգետասան յանձնաւորիկ տնօրէնութիւն Քրի. եւ զնոցին աղօթսն. եւ զկենանս Տն մերոյ ՅՆԻ Քի։

Ի հնգերորդ յաղագս դժուարութեան ողջոյն տեղ Մարիամին։

Ո՞յք են հնգետասան տնօրէնութիւնքն. հոգւոյ։ Հինգ ուրախութիք են. այսինքն. պտ։ Առաջին Աւետիքն։ Երկրորդն Ողջոյն Եղիսաբեթի։ Երրորդն՝ Ծը

նունդն Տ՞ն: Չորրորդն Ընծայելն ՚ի տաճարին: Հինգերորդն՝ Տրամաբանելն Յի ընդ վարդապետացն երկոտասանամեայ:

Հինգ և այլ տրտմութե: Առաջինն՝ Աղօթելն ՚ի պարտիզին: Երկրորդն. Ձաղելն: Երրորդն՝ Փշով պսակելն: Չորրորդն՝ Բառնալն ՚ի խաչէն: Հինգերորդն. Մեռանելն փրկչին ՚ի խաչէն: և Թաղելն:

Հինգ և փառաւորութե վերջին: Առաջինն Յարութիւն Տն: Երկրորդն Համբարձումն: Երրորդն՝ Գալուստ Հոգւոյն սրբոյ: Չորրորդն՝ Վերափոխումն Ածածնի: Հինգերորդն՝ Թագիւ պսակումն նորին:

Տասներորդ՝ Յաղագս պատուիրանաց և ընդ երանութեանց որբոց աւետարանին. նմանապէս հոգւոյ:

հարց. Քանի՞ք են պատուիրանք աւետարանականք:

պատ. Երկու: Առաջինն Սիրեսցես զՏր Աստուած քո՝ յամենայն սրտէ քումմէ՝ և յամենայն անձնէ քումմէ. և յամենայն զօրութենէ

62 քում.

քումմէ. եւ յամ մտաց քոց ։ Երկրորդն սի
րեսցես զընկեր քո իբրեւ զանձն քո ։

Որքա՞նք են երանութիւնք աւետա հարց.
րանականք ։

Ինն են ։ պատ.

Երանի աղքատաց հոգւով՝ զի նոցա ա
է արքայութիւն երկնից ։ Երանի բ
սգաւորաց զի նոքա մխիթարեսցին ։
Երանի հեզոց՝ զի նոքա ժառանգեսցեն գ
զերկիր ։ Երանի որք քաղցեալք եւ ծա դ
րաւիք իցեն արդարութեան՝ զի նոքա
յագեսցին ։ Երանի ողորմածաց՝ զի նո ե
քա ողորմութիւն գտցեն ։ Երանի այնո զ
ցիկ՝ որք սուրբ են սրտիւք. զի նոքա զած
տեսցեն ։ Երանի խաղաղարարաց՝ զի է
նոքա որդիք այ կոչեսցին ։ Երանի որք ը
հալածեալք իցեն վասն արդարութե՛
զի նոցա է արքայութի երկնից ։ Երանի թ
է ձեզ յորժամ նախատիցեն զձեզ եւ հա
լածեսցեն. եւ ասիցեն զամենայն բան չար
զձէնջ սուտ վասն իմ. ցնծացէք եւ ու
րախ լերուք՝ զի վարձք ձեր բազում են
յերկինս ։

Քանի՞ք են մասունք հոգւոյ. հարց.
Երեք. այսինքն. բան. Ցասումն. եւ պատ.
Ցանկութիւն ։

Հարց. Ո՞րանիք են զօրութիւնք հոգւոյ.

Պատ. Երկու. այսինքն. գիտնական. և կենդանական:

Հարց. Որք են գիտնականքն.

Պատ. Օգայութիւն. երևակայութիւն. կարծիք. տրամախոհութիւն. միտք:

Հարց. Որք են կենդանականքն.

Պատ. Կամք. ընտրողութիւն. յօժարութիւն. ցանկութիւն. բարկութիւն:

Հարց. Որք են ’ի սոցանէ բանականք: և որք անբանք:

Պատ. Բանականք են գիտնականքն. կարծիքն. տրամախոհութիւնն. միտքն: Իսկ անբանք են. զգայութիւն. և երևակայութիւն:

Հարց. Ո՞րա և զտարորոշութիւն կենդանականին:

Պատ. Ի՞ւ կենդանականին բանականք են Կամք՝ ընտրողութիւն. յօժարութիւն: Իսկ անբանք. ցանկութիւն. բարկութիւն:

Տ[illegible] հաստատոյ [illegible] [illegible] ’ի [illegible] փրկչին 1666. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]:

İBB Eyüp Sultan Halk ve Çocuk Kütüphanesi
ERM1382
255.07.02.01.06.00/